

Brüssel, 15.1.2014
COM(2013) 941 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Terrorismi ja vägivaldse äärmusluseni viiva radikaliseerumise ennetamine:
ELi reaktsiooni tõhustamine**

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

TERRORISMI JA VÄGIVALDSE ÄÄRMUSLUSENI VIIVA RADIKALISEERUMISE ENNETAMINE:

ELi reaktsiooni tõhustamine

1. SISSEJUHATUS

1.1 Suundumused ja probleemid

Kuna radikaliseerumise ja terroristide värbamise vastast Euroopa Liidu strateegiat ajakohastati viimati aastal 2008, on radikaliseerumise suundumused, vahendid ja mudelid vahepeal edasi arenenud ja laienenud.

Esiteks leiab terrorism vastavalt Europolli 2013. aasta aruandele terrorismi olukorra ja suundumuse kohta (TE-Sat) tänapäeval Euroopas inspiratsiooni rohkematest ideoloogiatest. Need hõlmavad *Al-Qaidast* inspireeritud ideoloogiaid, natsionalismi ja separatismi, vägivaldseid vasakäärmuslikke, anarhistlikke ning parempoolseid ideoloogiaid.

Teiseks ei ole terroristlik ja vägivaldne äärmuslus ELis üksnes tsentraliseeritud ja hierarhiliste organisatsioonide tegevusvaldkonnaks. Oht on järk-järgult kasvanud ning hõlmab praeguseks väiksemaid ELis asuvaid rühmitusi, rakuksi ja üksikvõitlejaid, kes tegutsevad rohkem eraldi ja ettearvamatult. Nad kavandavad rünnakuid, mida juhitakse organiseeritult piiratud ulatuses või hoopis ilma suunisteta, mis aga muudab nende ennetamise veelgi raskemaks.

Paljude Euroopa pinnal kavandatavate terroristlike rünnakute taga on eurooplased ise. Sellised rünnakud põhjustavad rohkem inimohvreid ja majanduslikku kahju, võivad lõhesid kogukondade vahele Euroopas ning võimaldavad ühiskonna teistes osades esile kerkida üha reaktsioonilisematel ja äärmuslikematel vaadetel. See aitab kaasa äärmusluse kasvulava tekkele, luues radikaliseerumise, agressiivsuse ja vägivaldsuse nõiaringi.

Euroopa on kogu maailmas aset leidvast terroristlikust tegevusest otseselt mõjutatud. Eurooplased võivad sattuda rünnakute ohvriks, nagu näitasid selgelt hiljuti Nairobiis aset leidnud hirmuteod. Kuid nad võivad olla ka nende rünnakute toimepanijateks. Eurooplased, kelle suunavad Euroopas radikaliseerumise teele sageli äärmuslaste propaganda või värbajad, reisivad välismaale, et saada koolitust ning võidelda sõjategevuse piirkonnas, muutudes selle protsessi käigus veelgi radikaalsemaks.

Relvastatud äsja omandatud võitlusoskustega, võivad paljud kõnealused eurooplastest „välisvõitlejad” kujutada konfliktipiirkonnast naastes ohtu meie julgeolekule. Pikemas perspektiivis võivad neist saada terrorismi katalüsaatorid. Välisvõitlejad ei ole uus nähtus, kuid Süürias sõjategevuse jätkudes on seelses konfliktis osalevate äärmuslaste arv kasvamas. Samaaegselt eurooplastest välisvõitlejate arvu kasvuga suureneb ka oht meie turvalisusele.

Terroristlikud rühmitused ja äärmuslased kasutavad ära tehnoloogia arengut, et leida uusi viise rahulolematute noorte kaasamiseks, kasutades oma eesmärkide saavutamiseks ära suhtlusportaale, interneti videokanaleid ja radikaalseid jututube. Terroristlikud rühmitused ja äärmuslased levitavad praegu oma propagandat veelgi laiemalt, kiiremalt ja tõhusamalt.

Traditsioonilised õiguskaitsevahendid ei ole piisavad, et tegeleda radikaliseerumise muutuvate suundumustega, seetõttu on radikaliseerumise ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks vaja kasutada laiemat lähenemisviisi. Selline laiem radikaliseerumise suundumustele reageeriv lähenemisviis peab kaasama kogu ühiskonda.

Käesolevas teatises käsitletakse radikaliseerumise kõiki vorme ja määratakse kindlaks valdkonnad, mis hõlmavad mitmesuguseid meetmeid, millega võidelda terrorismi ja vägivaldse äärmusluseni viiva radikaliseerumise vastu ning seda ennetada.

1.2 Üldine lähenemisviis ja eesmärk

Liikmesriigid vastutavad radikaliseerumise vastu võitlemisele ja selle ennetamisele suunatud meetmete kavandamise ja rakendamise eest, peamised meetmed tuleks võtta praegu ja ka tulevikus riiklikul ja kohalikul tasandil. Mõned liikmesriigid on teinud kõnealuses valdkonnas ära suure töö ja nad saavad jagada oma kogemusi teiste huvitatud liikmesriikidega.

Üha rohkem liikmesriike seisab vastakuti radikaliseerumisest tulenevate ohtudega, mida võimendab internetis aset leidev radikaliseerumine ning avalikult äärmuslike rühmituste arvu märgatav kasv. Äärmusliku vägivallani viiva radikaliseerumise oht kasvab kogu ELis ning liikmesriikidel oleks mõistlik kõnealustele probleemidele tõhusaks reageerimiseks oma jõupingutusi suurendada.

Radikaliseerumine ületab riigipiire mitmel viisil. Näiteks jututubade, sotsiaalmeedia ja muude veebivahendite kasutamisel on sageli rahvusvaheline mõõde. Liikmesriikide ees seisvad ohud on liigilt sageli sarnased, seega oleks tõhusam võtta meetmeid ELi tasandil.

Euroopa Komisjon juba toetab liikmesriike nende jõupingutustes võidelda vägivaldse ekstremismiga ja seda ennetada. 2011. aastal lõi komisjon radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku, mis ühendab rohkem kui 700 eksperti ja spetsialisti kogu Euroopas. Radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustik lihtsustab ideede vahetamist teemadel, mis ulatuvad kohalike osalejate rollist rahvusvaheliste konverentside korraldamiseni, koondades teadmisi kõikidel tasanditel.

Käesolevas teatises nähakse ette, kuidas Euroopa Komisjon koostöös liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (edaspidi „kõrge esindaja”) ja ELi terrorismivastase võitluse koordinaatoriga (edaspidi „koordinaator”) saab toetada liikmesriikide püüdlusi radikaliseerumise ennetamisel. Sellelega vastab komisjon 2013. aasta juunikuise ülemkogu järeldustele ning aitab kaasa radikaliseerumise ja terroristide värbamise vastase ELi strateegia laiemale ajakohastamisele. Järgmises peatükis esitatakse kümme valdkonda, kus liikmesriigid ja EL saaksid võtta radikaliseerumise ennetamiseks siseriiklikult ja väljaspool oma piire rohkem meetmeid.

Käesolevas teatises esitatud meetmed kajastavad ELi pühendumust tagada ELi kodanike turvalisus ning austada põhiõigusi ja vabadusi, nagu on sätestatud ELi põhiõiguste hartas, sealhulgas sõna- ja teabevabadus, kogunemis- ja ühinemisvabadus ning keeleline, kultuuriline ja usuline mitmekesisus.

2. RADIKALISEERUMISE ENNETAMINE

Komisjon on kõrge esindaja ja koordinaatori toetusel ning radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku märkimisväärsel osalusel kindlaks määranud kümme valdkonda, mida liikmesriigid ja EL võiksid kaaluda osana oma jõupingutustest radikaliseerumise vastases võitluses nii siseriigis kui ka väljaspool oma piire. Käesolev jagu sisaldab lühikesi selgitusi selle kohta, kuidas kõnealused ideed võiksid anda liikmesriikide pingutustele radikaliseerumise ennetamisel lisaväärtust. Iga juhtumi puhul nähakse ette, kuidas võiks komisjon huvitatud liikmesriike toetada.

Radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustik on koostanud ELis kasutatavate lähenemisviiside ja parimate tavade kogumiku, mille komisjon on teinud veebis kättesaadavaks ning mis lisatakse käesolevale teatisele. Kõnealuses kogumikus on esitatud mitmeid tavasid, mis võimaldavad põhjalikumalt käsitleda käesolevas teatises kavandatud meetmeid.¹

Järgmistes jagudes kirjeldatud meetmeid kavandatakse rakendada ajavahemiku 2014-2020 mitmeaastases finantsraamistikus olemasolevate programmide jaoks eraldatud vahendeid kasutades. Meetmeid rahastatakse kavandatud eelarve raames ja kooskõlas programmide eesmärkidega. Vajaduse korral suurendatakse töötajate arvu olemasoleva personali ümberpaigutamise teel. Kõik detsentraliseeritud asutusele antavad ülesanded kuuluvad asjaomase ameti praeguste volituste piiresse ja neid teostatakse ajavahemikuks 2014-2020 ette nähtud vahenditest. Kavandatud algatustega ei kaasne täiendavaid kulusid ELi eelarvele.

2.1 Liikmesriikidele oleks radikaliseerumise ennetamist käsitlevate riiklike strateegiatega väljatöötamine kasulik

Kuigi terrorism ei ole kõiki liikmesriike otseselt mõjutanud, on oht püsiv ja terrorirünnakuid on keeruline ette ennustada. Terrorirünnak võib aset leida mistahes hetkel. Seepärast on oluline teha kõnealuse ohu ennetamiseks koostööd.

Mitmed liikmesriigid on juba võtnud kasutusele meetmed, et ennetada radikaliseerumist nii riigisisest kui ka väljaspool seda. Kuid ELi terrorismivastase võitluse strateegia raames radikaliseerumist ja värbamist käsitlevate terviklike lähenemisviiside kasutamine ei ole laialt levinud. Mõnel liikmesriigil on sellised lähenemisviisid olemas, kuid teistel need puuduvad. Olemasolevate strateegiatega aluseks on kohaliku ja rahvusvahelise tasandi sidusrühmade horisontaalne ja vertikaalne koostöö. Tõhus ennetamine hõlmab valitsusväliste organisatsioonide, eesliinitöötajate, julgeolekuteenistuste ja asjaomase valdkonna ekspertide kaasamist.

Kõnealused strateegiad eeldavad usalduse loomist kogukondade sees ja nende vahel, teineteise delikaatsetest teemadest ja probleemidest parema arusaamise edendamist, ühiskonna eri osade kaasamist ning palju muud. Kõik need erinevad aspektid koos vähendavad radikaliseerumise ohtu ning sellega seoses muutub äärmusluse ja vägivalvani viivate protsesside peatamine tõenäolisemaks.

---

¹ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/index_en.htm.

Vastavalt radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku raames kindlaks määratule on tõhusa ennetamise eeltingimuseks asjaolu, et senisest enam liikmesriike kehtestab vägivaldse äärmusluse ja terrorismi ennetamist ELis ja väljaspool seda käsitlevad strateegiad, mis põhinevad nende enda ohuanalüüsidel ning konkreetsetel vajadustel. Riiklikud tegevuskavad võiksid olla seotud ELi strateegiaga ja neis võiks kaaluda liikmesriikide ning teiste asjakohaste osalejate vahelist koostööd, et leida uuenduslikke võimalusi radikaliseerumise ja vägivaldse äärmusluse vastaseks võitluseks ja selle ennetamiseks.

Komisjon võiks koostöös kõrge esindajaga ning koordineerija toetusel samuti toetada liikmesriike strateegiate arendamisel ja rakendamisel, julgustada uute projektide väljatöötamist ning soodustada koostööd nii ELis kui ka väljaspool seda.

2.2 Radikaliseerumise ennetamist käsitlevate teadmiste ühendamine

Nii ELis kui ka väljaspool seda on kasutada suur hulk teadmisi ja parimaid tavasid. Poliitiliste otsuste tegijatel ja liikmesriikide teistel sidusrühmadel peaks olema juurdepääs kõnealustele teadmistele ja nad peaksid seda võimalust aktiivselt kasutama. Radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku loomine oli samm selles suunas, võrgustiku soodustatud struktureeritud dialoogi tuleks jätkata ning edasi tuleks arendada selle tulemusena kokku kogutud parimate tavade andmebaasi. EL peaks jätkama poliitikakujundajate, teadlaste, eraõiguslike partnerite ning rahvusvaheliste foorumite vaheliste koostöövormide süvendamise toetamist.

Selle saavutamiseks teeb komisjon ettepaneku tugevdada radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku sekretariaadi rolli ning muuta see 2015. aastaks rohkem teadmiste keskuseks, mis koondab terrorismi ja vägivaldse äärmusluseni viiva radikaliseerumise vastu võitlemise ja ennetamise alaseid teadmisi. Lisaks logistilisele rollile oleks keskuse peamiseks ülesanneteks:

- reageerida peamiselt liikmesriikide ja komisjoni taotlustele saada toetust oma jõupingutustele radikaliseerumise ennetamist käsitlevate ettepanekute rakendamisel;
- ühendada radikaliseerumise ennetamise valdkonna teadmisi, luues ja levitades sealhulgas parimaid tavasid ja aidates aktiivselt kaasa teadusuuringute kava kujundamisele;
- olla ennetamist käsitlevate algatuste koordineerimiskeskuseks nii ELi sees kui ka väljaspool seda.

Radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku sekretariaati juhitakse hanke alusel kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul.

2.3 Radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku töö liikmesriikide vajadustega paremini kooskõlla viimine

Radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustik on olnud radikaliseerumise probleemidega toimetulekuks mõeldud vahendite väljatöötamisel edukas. Selle heaks näiteks on parimate

tavade elektrooniline andmebaas. Teiseks näiteks on e-õppe vahend, mis võimaldab vahetada teavet ja ideid võrgustiku liikmete vahel distantsilt. Radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustik on hakanud tegelema konkreetsete probleemide lahendamise ka temaatiliste seminaride ja projektide raames. Hiljuti viidi lõpule töö, mis käsitles välisvõitlejate kaasamist, keskendudes ennetusele, teavitustegevusele, rehabiliteerimisele ja ühiskonda taasintegreerimisele. Tegemist on üha olulisema teemaga, kuna Süüria konflikt ei näita märke vaibumisest.

2013. aasta jaanuaris korraldas komisjon kõrgetasemelise konverentsi, mille raames kohtusid radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku eksperdid liikmesriikide poliitikakujundajatega, et koostada vägivaldse äärmusluse vastast võitlust käsitlevad soovitused. Tegemist oli esimese sammuga vähendada radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku ja liikmesriikide poliitikakujundajate vahelist lõhet ning komisjon jätkab tööd selle vähendamisel.

Tuginedes radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku töö raames saadud kogemustele, võtab komisjon järgmisi meetmeid:

- korraldab 2014. aasta keskel teise kõrgetasemelise konverentsi,
- soovib radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustikul keskenduda liikmesriikide toetamisele käesolevas teatises soovitatud meetmete rakendamisel,
- toetab liikmesriikide algatusi luua vajaduse korral võrgustiku mudeli põhjal riiklikud platvormid, mille eesmärk on anda üksikasjalikumaid suuniseid riikliku ja kohaliku tasandi poliitikakujundajatele ja valitsusvälistele sidusrühmadele,
- toetab 2014. aasta algusesse kavandatud Süüria välisvõitlejaid käsitleva konverentsi korraldamist. Konverentsi hakkab juhtima radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustik ja see ühendab kõigi asjaomaste sektorite (õiguskaitse, tervishoid jne) esindajaid ELi linnadest, kus välisvõitlejad teevad kõige rohkem muret. Kohalikud erialatöötajad ja riiklikud eksperdid jagavad kogemusi ja vahetavad mõtteid selle üle, kuidas ennetada potentsiaalsete võitlejate minekut Süüriasse ja kuidas nendega pärast konfliktikoldest naasmist kontakti astuda.

2.4 Erialatöötajate koolitamine radikaliseerumise ennetamiseks

Radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku kogemuste põhjal peavad kohalikud osalejad olema radikaliseerunud käitumise äratundmiseks nõuetekohaselt varustatud. See kehtib eriti nende puhul, kes puutuvad otseselt kokku radikaliseerumise ohus olevate isikutega. Kõnealuste eesliinitöötajate hulka kuuluvad sotsiaaltöötajaid, õpetajad, tervishoiutöötajad, politseiametnikud, vanglatöötajad ning kriminaalhooldusametnikud. Kuigi kõnealused spetsialistid ei ole kõik turvatöötajad, tähendab nende koolitus ja teadlikkus ohus olevate üksikisikute vajadustest seda, et nad on sageli kõige paremas olukorras, et ära tunda radikaliseeruva käitumisega üksikisikuid. Kuid eesliinitöötajatel ei ole alati häid teadmisi radikaliseerumisprotsessi kohta või nad ei tea, kuidas sellele reageerida. Koolitus on vajalik seetõttu, et aidata neil mõista ja tõlgendada radikaliseerumise märke ning aidata neil hinnata, kas sekkumine on asjakohane või mitte.

Kogu Euroopas on juba välja töötatud kursused ja koolitused, et parandada üksikisikute või riskirühmadega töötavate eesliinitöötajate hulgas teadlikkust ja arusaamist. Kuid ohu kasvades on saanud selgeks, et sektorites ja nende vahel on vaja kohaldada laiahaardelisemat lähenemisviisi. Selline lähenemisviis peaks põhinema olemasolevatel koolitustel ja arvesse võtma uusimaid ideid. Mõned liikmesriigid on koostanud eri sektoritele koolitusprogramme, kuid teised riigid piirduvad koolitusprogrammide puhul selliste traditsiooniliste sihtrühmadega nagu õiguskaitseasutuste töötajad ja vanglatöötajad. Hiljutised radikaliseerumise suundumused eeldavad koolitusmoodulite laiendamist, et need hõlmaksid ka muid sektoreid, nagu sotsiaalteenused, tervishoid ja haridus.

Komisjon kavatsseb võtta järgmisi meetmeid:

- annab liikmesriikide osalusel radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustikule ülesande luua üleeuroopaline programm, mille raames „koolitatakse koolitajaid”, pakkudes nii sektoripõhist kui ka sektoriülest koolitust;
- annab radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustikule vajaduse korral ülesande viia läbi enda välja töötatud koolituskursuseid;
- teeb radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku toel koostööd Euroopa Politseikolledžiga, et töötada välja koolitusmoodul õiguskaitse töötajatele selle kohta, kuidas radikaliseerumisprotsessi ära tunda ja ennetada.

2.5 Liikmesriikidel oleks kasulik töötada välja väljumisstrateegiad, mis aitavad üksikisikutel vägivaldsest äärmuslusest loobuda

Vägivallast ning selle aluseks olevast ideoloogiast suudab lahti öelda isegi isik, kes on jõudnud radikaliseerumisprotsessis nii kaugele, et on saavutanud vägivaldse äärmusluse või isegi terrorismi taseme. Väljumisstrateegiad võivad aidata radikaalidel eralduda (vägivallast lahti öelda, loobumata seejuures selle aluseks olevast ideoloogiast) ning deradikaliseeruda (lahti öelda nii vägivallast kui ka selle aluseks olevast ideoloogiast). Kõnealused strateegiad erinevad ambitsioonikuse poolest, ulatudes äärmuslaste vägivallast loobuma veenmisest kuni endiste radikaalide ühiskonda reintegreerimiseni. Iga radikaal on üksikisik, kellel on oma põhjused ja põhjendused, mistõttu peavad väljumisprogrammid olema kohandatud vastavalt nende isiklikele vajadustele.

Väljumisstrateegiad tuginevad üldiselt individuaalsele juhendamisele, mis koosneb psühholoogilisest toest ja nõustamisest. Sellele lisandub reintegreerumist lihtsustav sotsiaalne ja majanduslik toetus. Mentoritel peab olema konkreetne tööalane pädevus ja nõuetekohane koolitus ning neid peavad toetama muude valdkondade töötajad.

Väljumisstrateegiad peaksid olema osa laiemast ühiskondlikust kontekstist. Sellised strateegiad peaksid kaasama perekondi ja kogukondi, kellel on sageli kõige lihtsam deradikaliseerumist toetada, soodustades arutelu keerulistes küsimustes, paludes abi laiemalt ühiskonnalt ning olles valvsad märkama käitumises murettekitavaid muutusi.

Radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku kogemused on näidanud, et riiklikele ja kohalikele ametiasutustele tuleks kasuks toetada perekondade suuremat kaasamist, aidates neil mõista oma sugulaste radikaliseerumist ja sellele vastu seista või võimaluse korral seda ennetada. Nõustamine, vihjetelefonid ja kohalikud tugivõrgustikud võivad raskes olukorras olulist tuge pakkuda.

Sellist lähenemisviisi aluseks võttes tuleb väljumisstrateegiad kujundada ja ellu viia koostöös võimalikult paljude riiklike ja valitsusväliste sidusrühmadega. Seda tuntakse asutustevahelise lähenemisviisina. Jõupingutused väljumisstrateegiate edendamiseks võivad toetuda sektoriülesele koostööle erinevate asjaomaste ametiasutuste vahel, nagu politsei-, vangla- ja kriminaalhooldusteenistused, sotsiaalteenuste osutajad, koolid jne. Aluseks tuleks võtta pikem perspektiiv, võtta arvesse põhilisi sotsiaalmajanduslikke tegureid ning näha ette sihtotstarbelised vahendid.

Aitamaks liikmesriikidel sellised väljumisprogrammid välja töötada, annab komisjon tihedas koostöös liikmesriikidega radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustikule ülesandeks koguda teavet ja kogemusi, et toetada liikmesriike nende taotlusel tõhusate deradikaliseerumise ja terroristlike sidemete lõpetamise programmide loomisel. Selline toetus hõlmab eelkõige:

- liikmesriikidega kogu ELi hõlmavate seminaride korraldamist, et uurida erinevaid deradikaliseerumise ja terroristlike sidemete lõpetamise programme ning arutada perekondadele, kogukondadele ja eesliinitöötajatele mõeldud üleandmismehhanisme,
- kohalike osalejate koolitamist, kes aitavad üksikisikutel sidemeid lõpetada ja deradikaliseeruda,
- iga liikmesriigi taotluse korral koostööd tema keskvalitsuse ja kohalike ametiasutustega, et toetada riiklike deradikaliseerumise või terroristlike sidemete lõpetamise programmide koostamist.

2.6 Tihedam koostöö kodanikuühiskonna ja erasektoriga internetis esinevate probleemide lahendamisel

Tänapäevane sidetehnoloogia pakub enneolematuid teabele juurdepääsu võimalusi. Radikaliseerujad kasutavad seda veebipõhiste vahendite abil ära ning levitavad oma vaenulikke sõnumeid tõhusamini kui kunagi varem. Lisaks sellele on internetikasutajatel tänapäeval võimalus saada juurdepääs äärmuslaste materjalidele oma kodust lahkumata. Samuti on radikaliseerunud isikutel väga lihtne suhelda radikaliseerumise ohus elavate isikutega. Ajakirjad, nagu näiteks Al-Qaida poolt Araabia poolsaarel veebis avaldatav *Inspire*, annavad terroristide elust moonutatud pildi. Internetis on kerge leida videoklippe, mis reklaamivad selliseid rühmitusi nagu Al-Shabab. Populaarsetest peavoolu veebiportaalidest võib leida isegi terroriakte kujutavaid videoklippe.

Sellise ohtliku propaganda levitamise ja sihtrühmani jõudmise takistamiseks ning sellele reageerimiseks saab palju rohkem ära teha. Liikmesriigid ja teenuseosutajad teevad ebaseadusliku materjali eemaldamiseks *ad hoc* koostööd, kuid kuna paljud äärmuslaste veebisaidid on majutatud väljaspool ELi, on see keeruline ülesanne. Audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv kohustab ametiasutusi igas ELi liikmesriigis tagama, et

audiovisuaalteenustega ei õhutada vihkamist rassi, soo, usu või rahvuse põhjal. Kõik käesoleva direktiivi alusel võetud meetmed peavad austama põhiõigusi, sealhulgas õigust sõnavabadusele.

Võitlus äärmuslaste propagandaga tähendab enamat kui üksnes ebaseadusliku sisuga materjalide keelustamist või kõrvaldamist. Positiivset ja hoolikalt suunatud sõnumit tuleb levitada ning seda tuleb levitada piisavalt ulatuslikult, et pakkuda haavatavatele internetikasutajatele terrorismipropaganda asemel kergesti kättesaadavat alternatiivi.

Komisjon on valmis pakkuma liikmesriikidele, kolmandatele riikidele, erasektorile, kodanikuühiskonnale ja üksikisikutele tuge nende jõupingutustes luua internetis positiivne vastusõnum ning takistada ebaseadusliku sisuga materjalide üldsusele kättesaadavust. Selle saavutamiseks võtab komisjon järgmisi meetmeid:

- loob valdkonna peamiste partneritega foorumi, et arutada probleemi ulatust, huvitatud isikute võetavaid meetmeid ning tihedama koostöö võimalusi. Osalejad arutavad paljusid küsimusi, sealhulgas võimalusi lihtsustada avalikkusel solvavatest või potentsiaalselt ebaseaduslikest materjalidest teadaandmist, veebis vastupropaganda edendamist ning alternatiivsete sõnumite kergesti kättesaadavaks tegemist, et stimuleerida kriitilist mõtlemist. Kõnealune foorum hõlmab regulaarseid kõrgetasemelisi ja tehnilisi kohtumisi ning esitab oma tegevuse kohta aruande;
- julgustab kogukondlikke rühmitusi, kodanikke, ohvreid ja endiseid äärmuslasi jätkuvalt vastupropagandat arendama. Selle jõupingutuse osana teeb komisjon radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustikule ülesandeks töötada välja uuenduslikud internetipõhiseid vastupropagandameetmed, milles osalevad endised terroristid ja terrorismiohvid. Eesmärk on toota internetis levitatavaid videoklippe ja sõnumeid, mis on suunatud ohustatud inimestele. Kõnealuste videoklippide ulatust ja mõju mõõdetakse ning veebipõhise vastupropaganda kohta tuleks komisjoni ja liikmesriikide jaoks koostada aruanne.

2.7 Ohvrite julgustamine osalema radikaliseerumise ennetamisel

Äärmusliku vägivalda ohvid kannatavad suurt kahju ja nende taastumist tuleb toetada. Saades õiget liiki abi, võivad nad otsustada vägivaldsele äärmuslusele ja terrorismile avalikult vastu astuda. Just nende isiklike ja otseste kannatuste tõttu on nad äärmiselt usutavad tunnistajad ning nende mõju on suurem kui mistahes seadusjärgne organisatsioon võiks iial saavutada. Neil on reaalne kogemus terrorismi ja vägivaldse äärmusluse tegelike tagajärgedega ning nad suudavad olla äärmuslaste ühepoolsele propagandale tõhusamaks vastukaaluks.

Komisjon on võtnud kohustuse aidata terrorismi ja äärmusliku vägivalda ohvreid ning:

- jätkab ohvrite õiguste tugevdamist ning rühmade ja võrgustike toetamist nii Euroopa Liidus kui ka väljaspool seda;

- rahastab projekte, mis võimaldavad ohvritel oma lugu teistega jagada nii osana isiklikust taastumisest kui ka osana jõupingutustest luua uusi vastupropaganda meetmeid;
- suurendab üldsuse teadlikkust ohvrite olukorrast, tähistades iga aasta 11. märtsil terrorismiohvrite mälestuspäeva ning korraldades ohvrite lugudele pühendatud näitusi.

2.8 Selleks, et noored suhtuksid äärmuslaste sõnumitesse kriitiliselt, on veel palju ära teha

Inimesed on kõige mõjutatavamad nooruki- ja varases täiskasvanueas ning paljud selles eluetapis väljakujunevad väärtused ja hoiakud jäävad nendega suuremaks osaks nende elust. Seepärast ei ole üllatav, et radikaalse propaganda suhtes on kõige rohkem ohustatud just nooruki- ja varases täiskasvanueas inimeste hulgas. Varem said lapsevanemad, õpetajad ja kogukonna juhid juurdepääsu äärmuslikule materjalile paremini kontrollida. Uute tehnoloogiate olemasolu ja kõnealuse materjali praeguse leviku juures ei ole see enam nii.

Noored kasutavad interneti sageli üksi, ilma et kellelgi oleks võimalust ohtlikku materjali kahtluse alla seada. See suurendab ohtu, et saadav sõnum juurdub ning suunab noore vägivalda teele. Kuigi noored võivad internetis kahjuliku materjaliga kokku puutuda, võivad nad sealt leida ka positiivset vastupropagandat. Meetmeid on vaja võtta selleks, et julgustada noori mitte jääma passiivseks, vaid mõtlema kriitiliselt ning seadma äärmuslikke vaateid kahtluse alla ning neid põrmustama. Radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustik on äärmusliku propaganda suhtes vastupanuvõime suurendamise peamise meetodina kindlaks määranud noortevahelise kultuuridevahelise dialoogi ja isiklikud sidemed. Kodanike kaasamine ja osalemine kogukonnas aitab samuti positiivset suhtumist kujundada.

Radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustik on tunnistanud, et hariduse, koolituse ja noorsootöö sektoril on sageli kõige paremad võimalused aidata noortel arendada oma kriitilise mõtlemise oskust. Radikaliseerumisvastase tegevuse mõju maksimeerimiseks võiksid liikmesriikide poliitikakujundajad hariduse, mitteametliku noorsootegevuse ja julgeoleku valdkonnas teha märksa tihedamat koostööd, et töötada välja tõhusamad programmid.

Selle saavutamiseks võtab komisjon järgmiseid meetmeid:

- toetab liikmesriike, tuvastades ja levitades programme, mille eesmärk on edendada kriitilise mõtlemise oskust. Äärmusliku ja terroristliku propaganda vigade paljastamine julgustab noori inimesi kõnealuse propaganda poolt esitatud vaateid kahtluse alla seadma. Komisjoni tegevus programmi „Loov Euroopa” raames meediaoskusega seoses pakub liikmesriikidele ja ekspertidele võimalusi arutada ja töötada kõnealuses valdkonnas välja tõhusaid vahendeid,
- kasutab haridus-, koolitus-, noorsoo- ja spordivaldkonna ELi rahastamisprogrammi Erasmus+, et pakkuda aastateks 2014–2020 tudengite ja õpetajate liikuvuse ning sidusrühmade vaheliste partnerluste toetamiseks märkimisväärsed võimalusi. See suurendab oskuste taset, parandab õpetamise kvaliteeti, ajakohastab haridus- ja koolitussüsteeme ning aitab noortel äärmuslike teemade suhtes oma vastupanuvõimet suurendada,

- toetab kohalikke ja kogukondlikke rühmi, kes töötavad endiste vägivaldsete äärmuslaste ja äärmusliku vägivalda ohvritega, et näidata noortele, et medalil on ka teine pool. Komisjon teeb radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustikule ülesandeks luua ka spetsialistide, terrorismiohvrite ja endiste terroristide andmebaas, et huvitatud koolid saaksid kõnealuseid küsimusi põhjalikumalt arutada.

2.9 Radikaliseerumise suundumusi tuleks täiendavalt uurida ja kehtivaid tavasid hinnata

Enne kui oleme suutelised välja töötama sihipärased vastused tekkivatele vägivaldse äärmuslusega seotud probleemidele, peame mõistma, mis seda protsessi suunab. Teadustöö ELi tasandil annab lisaväärtust juhul, kui selle eesmärk on määrata kindlaks ja analüüsida radikaliseerumise suundumusi. Komisjon rahastab praegu teadusuuringuid, mis käsitlevad üksiküritajate motivatsiooni ning põhjuseid, miks nad pöörduvad vägivalda teele, üleminekut mõõdukalt äärmusluselt vägivaldsele äärmuslusele ning vahendeid, millega hinnata radikaliseerumise vastase võitluse programmide mõju. Senisest rohkem on vaja uurida põhjuseid, kuidas ja miks inimesed radikaliseeruvad või deradikaliseeruvad. Kõnealused teadusuuringud peaksid käsitlema ideoloogia, uute internetipõhiste värbamistehnikate ja eeskujude rolli.

Täiendavate uuringute toetamiseks võtab komisjon järgmisi meetmeid:

- kasutab turvaliste ühiskondade uurimise rahastamiseks programmi „Horisont 2020”. Tegemist on ühise jõupingutusega, mis hõlmab radikaliseerumist ja terroristide värbamist käsitlevaid teadusuuringuid;
- kasutab radikaliseerumise probleemile lahenduse leidmist hõlmavates uuringutes katastroofidele vastupanu võime suurendamiseks ning kuritegevuse ja terrorismi vastaseks võitluseks (tulevane sisejulgeolekufond) mõeldud rahastamisallikaid;
- teeb koostööd riiklike poliitikakujundajate, radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku ning teadlastega, et tagada teadusuuringute sihtotstarbelisus.

2.10 Tihedam koostöö partnerriikidega radikaliseerumise ennetamisel ja selle vastu võitlemisel nii ELi sees kui ka väljaspool seda

Paralleelselt riigisisest võetud meetmetega peaksid EL ja liikmesriigid edendama algatusi kolmandates riikides, pöörates erilist tähelepanu ebakindlatele või konfliktidest mõjutatud riikidele, üleminekuriikidele või riikidele, mida iseloomustab nõrk valitsemistava. Haavatavus radikaliseerumise suhtes ei peatu ELi piiridel: on hästi teada, et radikaliseerumisprotsess toimub ka väljaspool liitu terroristide väljaõppelaagrites ja konfliktipiirkondades. Seetõttu peaksid EL ja selle liikmesriigid paralleelselt nende sisemeetmetega julgustama partnerriike võtma omapoolseid meetmeid.

Kuna on olemas selge seos sise- ja välismõõtmel vahel, teeb komisjon tihedat koostööd kõrge esindaja ning koordinaatoriga, et oleks tagatud radikaliseerumise ennetamist käsitlevate

Euroopa meetmete sise- ja välisaspektide kooskõla. Kõnealused aspektid peavad olema suunatud õigetele prioriteetidele ning toetuma riskianalüüsidele või muudele kolmandates riikides kasutatud konfliktihindamisvahenditele. Samal ajal tuleks erilist tähelepanu pöörata radikaliseerumise probleemidega tegelevate programmide ja projektide riikidevahelisele ning mandritevahelisele mõõtmele.

Komisjon ja kõrge esindaja võtavad selleks järgmiseid meetmeid:

- suurendatakse radikaliseerumisvastasele võitlusele ja selle ennetamisele suunatud väliseid suutlikkuse suurendamise jõupingutusi ja tagatakse, et need integreeritakse ELi ja tema partnerriikide vahelistesse tegevuskavadesse ja poliitilistesse dialoogidesse. Radikaliseerumise ennetamisel tehtav väline töö on muutunud järjest tähtsamaks ELi terrorismivastase koostöö osaks ning kõnealusesse valdkonda kavandatakse edasisi investeeringuid, seda eelkõige stabiliseerimise rahastamisvahendi raames. EL toetab Aafrika Sarvel ja Lõuna-Aasias vägivaldse äärmusluse vastast võitlust käsitlevaid projekte. Lääne-Aafrikas võetavate meetmete jaoks kavandatakse täiendavat rahastamist. EL kavatseb algatada projekte ka Abu Dhabis asuva vägivaldse ekstremismi vastase võitluse rahvusvahelise tippkeskuse (Hedaya keskus) kaudu, et töötada muu hulgas välja sisekoolitusprogramme, mille raames jagada partnerriikide eesliinitöötajatega sektoripõhiseid oskusi,
- rõhutatakse välisabivahendite kaudu rahastatavate haridus- ja turvalisusprogrammide vahelisi seoseid nii, et lapsed ja noored kolmandates riikides hakkaksid arendama kriitilist mõtlemist juba oma haridustee varajases etapis, takistades neil radikaliseerumise, äärmusliku vägivalla või terrorismi ohvriks langeda,
- toetatakse meedia olulist rolli dialoogi edendamisel kodanikuühiskonna organisatsioonide, kohalike ametiasutuste, erasektori, akadeemiliste ringkondade, piirkondlike või rahvusvaheliste organisatsioonidega kolmandates riikides radikaliseerumise ennetamisel ja selle vastu võitlemisel,
- aidatakse kujundada hiljuti üleilmse terrorismivastase võitluse foorumi algatatud kogukonna kaasatuse ja vastupanu üleilmset fondi. Kõnealune fond toetab rohujuuretasandil radikaliseerumisvastaseid algatusi ning tegutseb osaliselt erasektori vahendite abil,
- radikaliseerumise ja vägivaldse äärmusluse ennetamise strateegiad kaasatakse traditsioonilistesse arengukoostöövahenditesse, eelkõige haavatavates riikides, kus sageli esineb vägivaldset äärmuslust,
- luuakse välisvõrgud, et edendada esmatähtsates piirkondades ELi delegatsioonide ja ELi liikmesriikide saatkondade vahelisi ennetavaid strateegiaid, ning tagatakse, et delegatsioonid saavad määrata kindlaks võimalused, et toetada kodanikuühiskonna kaasatust ning vägivaldse äärmusluse vastast võitlust käsitlevaid projekte. Komisjon ja kõrge esindaja toetavad ka ELi delegatsioone nende uuringute korraldamisel, mis käsitlevad suhtumist ELi ning mille raames hinnatakse, kuidas ELi sõnumeid prioriteetsetes riikides vastu võetakse.

3. EDASINE TEGEVUS

Käesolevas teatises on kindlaks määratud meetmed, mida liikmesriigid ja EL võiksid võtta, et tõhusamalt ennetada radikaliseerumist ja selle vastu võidelda. Komisjon koostöös kõrge esindaja ning terrorismivastase võitluse koordinaatoriga annab liikmesriikidele vahendid ning toetab nende tööd.

Kõnealuse teatise eesmärk on ka, et komisjoni seisukohti arvestataks radikaliseerumise ja terroristide värbamise vastase Euroopa Liidu strateegia läbivaatamisel, mis algatatakse 2014. aastal.

Komisjon esitab koostöös kõrge esindaja ja terrorismivastase võitluse koordinaatoriga 2015. aasta lõpus aruande käesolevas teatises sisalduvate meetmete rakendamise kohta.

***